

МИХАЙЛО ХВЕСИК: САМОДОСТАТНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ – ЦЕНТРИ МИРУ

MYKHAYLO KHVESYK: SELF-SUFFICIENT TERRITORIAL COMMUNITIES ARE THE CENTERS OF PIECE

На нинішньому етапі соціально-економічного розвитку України надзвичайно важливими реформами є децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування. З питаннями про те, як процеси децентралізації можуть наблизити Україну до сталого розвитку та підвищити результативність використання ендogenous чинників соціально-економічного піднесення її регіонів, ми звернулися до академіка НААН України, доктора економічних наук, професора, директора Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» Михайла Артемовича Хвесика.

– Михайле Артемовичу, Україна наразі фактично перебуває в стані так званої гібридної війни, що звужує можливості влади стосовно проведення непопулярних, але так необхідних реформ. Однією з основних складових нинішніх реформ є децентралізація. На Ваш погляд, децентралізація сприятиме зміцненню української державності?

– Децентралізація – це і достатня, і необхідна умова нашого подальшого поступу, а також важлива передумова переходу на модель сталого розвитку. Затверджена Указом Президента України Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» яскраве тому підтвердження. Децентралізація влади – це свого роду наш цивілізаційний вибір, який дозволить подолати базовий рудимент командно-адміністративної системи – надмірну централізацію влади. Нині ми багато втрачає-

мо якраз через те, що рішення, які стосуються конкретних проблем соціально-економічного піднесення територій, приймаються в центрі, а не на місцях. Децентралізація – це також дієва альтернатива багатьом негативним проявам, оскільки дає можливість врахувати всю гео-економічну, природно-ресурсну, інфраструктурну, етнічну, мовну багатоманітність нашої країни. Скажу відверто, лише якісне покращення економічної ситуації на місцях дозволить подолати сепаратистські та інші деструктивні прояви. Тобто, забезпечивши господарську та фінансову самодостатність територіальних громад, ми усунемо першооснову військових та інших конфліктів.

– Висловлюються думки щодо поспішності децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування. Можливо, й насправді ще не сформувалися сприятливі інституціональні

передумови для розширення повноважень територіальних громад?

– Зволікання із децентралізацією – це черговий прецедент половинчастості реформ. Стратегічно правильним є крок Президента та Уряду України форсувати процеси перенесення центрів тяжіння у прийнятті рішень на базовий рівень. Це загальноєвропейська практика. Муніципалізація місцевого самоврядування дає можливість найбільш повно використовувати наявний територіальний потенціал і враховувати інтереси місцевих мешканців.

– Що необхідно зробити, щоб територіальні громади більш активно впливали на соціально-економічні процеси?

– Територіальні громади мають стати безпосередніми учасниками ділової активності через

процеси корпоратизації комунальної власності та встановлення партнерських відносин із суб'єктами підприємницької діяльності. Для цього необхідно суттєво удосконалити Закон України «Про державно-приватне партнерство», розширивши права територіальних громад щодо передання в тимчасове користування об'єктів комунальної інфраструктури та природних і природно-господарських активів, чітко ідентифікувавши конкретні форми партнерських відносин між громадою та бізнесом.

– Механічне розширення прав і повноважень місцевого самоврядування водночас суттєво не зміцнить фінансову самодостатність територіальних громад. Який вихід?

– Реальною базою наповнення місцевих бюджетів на сьогодні можуть стати природні ресурси за умови, що вони перейдуть у власність територіальних громад, тобто стануть комунальною власністю. Мова йде про природні ресурси, які знаходяться не лише в межах населених пунктів, а й поза межами, на прилеглих територіях у межах громад. Звичайно, що моніторинг, контроль та регулювання відтворення, використання й охорона природних ресурсів має контролюватися відповідними державними органами. Також громади мають взаємодіяти зі спеціалізованими підприємствами (лісгосподарськими, водогосподарськими) в питаннях здійснення невиснажливого та збалансованого природокористування. В Інституті економіки природокористування та сталого розвитку НАН України розроблено конкретні пропозиції щодо трансформації системи

управління природними ресурсами в умовах децентралізації влади з урахуванням позитивного європейського досвіду й тих вимог, які висувуються Угодою про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

– Михайле Артемовичу, Ви згадали про вимоги, які викладені в Угоді про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Як ці вимоги співвідносяться з децентралізацією влади та раціоналізацією природокористування?

– Уклавши дану Угоду, Україна зобов'язується імплементувати цілий комплекс природоохоронних директив. Особливою складністю відзначається проблема документальної та реальної імплементации водних і водоохоронних директив, які безпосередньо пов'язані з функціонуванням комунальної водогосподарської інфраструктури, зокрема об'єктів водопостачання та водовідведення, забезпеченням належної якості води, використанням стічних вод, охороною водних об'єктів від забруднення нітратами. Імплементация цих директив безпосередньо пов'язана з діяльністю корпоративного й комунального секторів та сектору домашніх господарств, що вимагає безпосередньої участі територіальних громад у цьому процесі. Без розширення повноважень, без нарощення фінансової бази, без нового формату партнерських відносин із бізнесом та домогосподарствами місцева влада виконати вчасно вимоги Угоди не зможе. Тобто децентралізація – це запорука подальшого поглиблення євроінтеграційних процесів і водночас дієвий спосіб вирішення екологічних проблем. У нашому інституті

вже проведено попередні розрахунки вартості документальної та реальної імплементации природоохоронних директив Європейського Союзу в контексті задекларованих Президентом та Урядом України пріоритетів децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування.

– І насамкінець. Чи на часі для України реалізація пріоритетів сталого розвитку, коли кризові явища охопили практично всі сектори розвитку національного господарства?

– Досягнення цілей сталого розвитку – це не одноразова дія, це перманентний процес. Тому відкладати це на завтра, на «кращі часи» – фатальна помилка, яка кумулятивним чином негативно відобразиться на темпах соціально-економічного розвитку України не лише в довгостроковій, а й у середньостроковій перспективі. Базові пріоритети сталого розвитку мають бути вмонтовані в систему світоглядних цінностей всіх суб'єктів соціально-економічного розвитку, а децентралізація влади та євроінтеграція повинні сформувати ресурсні можливості та інституціональне підґрунтя їх досягнення. На це і спрямована діяльність нашого інституту. Розроблені разом з іншими інститутами НАН України **Національна парадигма сталого розвитку України та Національна доповідь «Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів»** є методологічним та інституціональним підґрунтям формування української моделі сталого розвитку.

– Дякуємо Вам за інтерв'ю.

Підготував Владислав Рошкевич